

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstr. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo pa 8 dinarjev.

Zakaj so nam oblastne skupščine nujno potrebne?

Preživeli smo sedem suhih let, čas je, da pride sedem mastnih let. Sedem let smo upali in čakali, da se nam uredi življenje, kakor je isto v skladu z demokratično, kulturno in gospodarsko stopnjo današnjega modernega časa, katerega naj bolj, kakor kdaj prej prevaja duh socialne pravičnosti in svobode. Kamorkoli pogledamo okoli sebe, vidimo neko politično umirjenje in iztuzenje, gospodarsko konsolidacijo, kulturni razmah, povratek mirnejšega in zadovoljnejšega življenja, vidimo:

ustvarjati in delati.

Opažamo in dobro vidimo, da se izjemne odredbe polagoma ukinjajo, da je tok življenja utesnjen v zdravo strugo. Vse narodne sile se harmonično zgrinjajo k nakovalu, da kujejo srečo in napredek. Zreli narodi velika politična vprašanja rešujejo s preudarno previdnostjo, v skladu z interesi celote in z preziranjem vseh zastarelih političnih ambicij strank, ki jih je le srečni slučaj ob prevratu še ohranil pri življenju. Polagoma, toda vendarle se nezrele ideje in programi, ki so mogli živeti le v povojnem ozračju vsesplošne neorijentiranosti v vojni vihri krvavo preizkušenih ljudskih množic, umikajo novemu času. «Bolcanje» ni več uspešno sredstvo. Trdoglavno zanikanje in omalovaževanje obstoja in zmagovitega pohoda idej, ki so med vojno dobile svoj živi polet, ne vodi k uspehom. Slepecem se odpirajo oči. One, ki so se z glavo zaletavali v nepremagljivi zid, boli glava in stopajo na druga pota. Zmaguje dejstvo, da je le resnica življenja zmožna, da je demagogiji in laži usojeno kratko življenje. Resnica ostane, da je le oni prijatelj ljudstva, ki ima korajžjo mu povedati le resnico in ga pripeljati na pravo pot, dasi ista ob začetku morda ne pelje po gladkih travnikih.

Po političnih tendencah je podano neko

sorodstvo med našo državo in Češkoslovaško.

Imamo mi in Čehoslovaki sredoodbežne in sredopribežne sile. Nemci so hoteli stran od države in niso priznavali tega, kar je ustvaril naravni razvoj. Klerikalni Slovaki niso mogli vzljubiti Prage, ker so bolj ljubili Rim. Vodili so proti državi najostrejšo borbo. Prvi in drugi pa so morali spoznati, da življenje države hoče svoje in da se ne more ozirati na težnje, ki niso v skladu s težnjami države, t. j. s potrebami celote. Nemci so iz revolucionarnih sovražnikov države postali njeni prijatelji, opustili so brezplodno borbo in stopili v vladu v Pragi, da sodelujejo na utrditvi celotnega državnega naroda. Lakota med narodom je bila močnejša od političnih tendenc političnih strank. Slovaki so po večletni borbi spoznali, da je vendarle boljši vsakdanji kruh, opustili

so borbo za nemogoče politične cilje in se pripravljajo, da krenejo na drugo pot, po kateri se prej pride v kraljestvo sreče na zemlji.

Povsod vidimo, da stvarna borba za separatistične politične cilje v svoji ostrini popušča, da se pojavlja iztuzenje in da se stranke vračajo na pot dela

na gospodarskem in socialnem polju.

Skoro vse stranke več ali manj svečano, kakor so pač taktično sposobne in kakor pač spoštujejo svoje pristaše, izjavljajo, da opuščajo svoje osnovne zahteve, radi katerih je divjal boj in da hočejo na danih in ustvarjenih državno-političnih temeljih naprej graditi. Življenje je iz dneva v dan težavnejše, zahteva več treznosti in samozatajevanja posameznika, povoina lahkomišelnost se umika razumu. Tej spremembi se morajo prilagoditi — vsaj taktično — tudi politične stranke in vsaj zaenkrat potisniti v ozadje svoje «višje» cilje in delati bolj z razumom, kakor s strastjo. Kakor spokornjeni grešniki se vračajo nazaj v skupno delavnico.

Tudi pri nas strasti popuščajo. Polagoma sicer, toda znaki ne motijo. Radič je prej vpil: kralja bomo čez mejo poslali, živela republika, danes pravi: živijo kralj. Prej je rekel, da nikdar s Srbi ne bo delal, zmerjal je okoli sebe. Kakor je noč prespal in bil razpoložen, danes Srbe hvali. Raje bi umrl, kakor, da bi pustil izvesti ustavo, danes o ustavi pravi, da je najboljša in niti malo se ne razburja, da je prejšnja «republika» Hrvatska «razkosana» na toliko in toliko oblasti. Kratko: kar je prej preklinjal, sedaj blagoslavlja. K temu ga ni nihče drugi prisilil kakor čas, ki zdravim mislim vedno pusti le počasi prodirati. K temu ga je prisililo dejstvo vednega propadanja hrvaškega kmeta. Ista pesem je bila z gospodom Korošcem. Tudi ta je pel o republiki, preklinjal ustavo, enotnost države in naroda, hotel je imeti v Ljubljani svojo krono in parlament, z Beogradom, ki je bil predstavitelj enotnosti države, ni hotel imeti opravka. Danes mora kot edino zahtevo za sprejem v vladu staviti le jamstvo za delo na gospodarskem in socialnem polju.

Sedem dolgih suhih let se je vršil pri nas le boj za ustavo,

dokler ni sedanje življenje vse stranke prisililo, da jo priznajo in na njenem temelju grade naprej. Z drugimi besedami pomeni vse to le eno: da smo se namreč prepirali za stvar, ki je danes samo ob sebi umljiva, t. j. Radič in Korošec sta vodila boj za nezdravo, neumljivo stvar. Ta boj je stal i Slovence i Hrvate i Srbe težke milijarde in je povzročil, da danes ho-

čemo vsi le eno: izboljšanje gospodarskih razmer. Ali vse to ne dokazuje, da sta Korošec in Radič vodila škodljivo politiko, da nista bila sposobna že pred leti uvideti, da tako ne pojde naprej? Ako bi politika Slovencev ostala na istem temelju, kakor je bila v letih 1918. in 1919., bi danes ne stali pred pragom popolnega poloma. Tako smo pustili plug sredi njive in smo šli na veselico avtonomije in republike. Predolgo je bila slovenska in hrvaška politika na tej veselici, zato nas vse skupaj glava boli.

Ta strašni glavobol je treba ozdraviti kar najhitreje. Vsi vemo, da naši državi manjka v glavnem le dveh stvari: pridne in delovne vlade v Beogradu, administrativne samopomoči po pokrajinah. Doli naj se izdajajo dobri in moderni zakoni, doma pa te zakone izvajamo v duhu naših potreb in našega razumevanja. Tako je varovan princip ljudskega samovladanja v obeh smereh: v smeri zakonodajne moči in v smeri izvršujoče moči. Samo, da je prvi del le manj direkten, kakor drugi. To sta dve sredstvi, ki sta edini sposobni ozdraviti našo krizo na gospodarskem in socialnem polju. Zato uvedbo

administrativne samopomoči

prav toplo in najiskreneje pozdravljamo in vidimo njeno realizacijo v oblastnih in srezkih skupščinah. Te skupščine bodo pritegnile širši krog ljudstva k upravljanju njih vsakdanjih življenjskih potreb. To je za ljudstvo bolj važno, kakor vse republike in vse revizije ustave. Zavedamo pa se istočasno, da so te skupščine le en del v ustroju državnega gospodarstva in da je njih delovanje v ozki in neposredni odvisnosti od dela, marljivosti in razumevanja v centralni vladi. Oboje se mora točno izpopolnjevati, medsebojno bodriti k delu in popolnosti. Kolesje oblastnih in srezkih skupščin bi teklo na prazno, ako ne bo dobivalo olja od skupščine, tako je tudi nasprotno. Sestava obeh temeljnih faktorjev, ki naj ozdravita naš glavobol, mora biti skladna z ozirom na najvišjo sposobnost in dobro voljo. Drugače bo k sedanjim brezplodnim preprirom pristopil le tretji in četrti prepirljivček in uspehov ne bo.

Zakaj pa oblastne in srezke skupščine tako željno pričakujemo? Kakšne koristi nam pri-
našajo?

Predvsem moramo žalibog poudariti, da te koristi leže še daleč v bodočnosti.

Osnovnih predpogojev za uspešno delovanje samoupravnih oblastev ni,

kajti samouprave potrebujejo predvsem denarnih sredstev. Teh ni in bo po izvolitvi

oblastnih skupščin nastopila težka borba za denar. Kajti izključeno je, da bi oblastni odbor mogel sedanji davčni vijak še bolj pritisniti. To je nemogoča stvar. Zato ni misliti na samostojne oblastne davke in takse, istotako ne na doklade k sedanjim državnim davkom. Oblastna skupščina bo sicer razpolagala z lastnim premoženjem, lastnimi podjetji, napravami in in zavodi, toda ti studenci bodo dajali vodo pač šele čez dolga leta, ako bodo dobro upravljani. Zakon predvideva še posebne izredne dohodke, od katerih pa ni niti eden v bližnji bodočnosti mogoč, ako morda izvajamo državno podporo in dotacije, ki pa morajo biti predvidene v državnem proračunu, kar ni dejstvo. Mogoč je samo en izhod, da namreč država del svojih davkov, ki se danes stekajo v državno blagajno odstopi oblastnim. Zato je potreben zakon, zakon pa je odvisen od političnih prilik v državi in od razumevanja za naloge in važnost oblastnih samouprav. — Ta borba, ki se bo razvila za finančna sredstva oblasti, more imeti le en izid: prenos enega velikega dela sedanjih davčnih bremen iz pristojnosti države v pristojnost oblasti. To se pravi, da bodo naši davki odvisni od Ljubljane in Maribora in da se ne bomo mogli jeziti radi njih na tega ali onega ministra, pač pa na odbornike in poslance oblastnih skupščin. S tem nam dajejo oblastne skupščine prvo in osnovno korist:

da z lastnim denarjem sami razpolagamo.

Kakor bomo mi pač gospodarili, tako bomo pritiskali ali popuščali davčni vijak. S tem bomo regulirali razvoj naše gospodarske in socialne politike, katere usodo bomo izročili poslancem oblastne skupščine. S tem bo odpadel davčni centralizem, ki je danes povzročal tako hudo kri in ki so ga podpirali predvsem le oni, ki so se borili raje za revizijo ustave in za avtonomijo, mesto, da bi se borili za razpis volitev v oblastne skupščine. To sta predvsem gg. Radić in Korošec. Da bi oblastne skupščine pričele poslovati pred štiri leti, bi bilo danes denarno vprašanje že rešeno in davčnega centralizma bi že davno ne bilo. Delokrog oblastnih skupščin je obsežen že po zakonu, dana pa je možnost, da se ta delokrog še razširi. Za vse potrebe tega delokroga bi imeli denar v domači blagajni, dočim je danes v državni. Da bi ne bilo politike za republiko in avtonomijo, bi že danes razpolagali mi sami z več, kakor polovico svojih davkov in če bi bili bolj sposobni, bi s tem denarjem več koristnega naredili, kakor pa je bilo narejeno.

Meje, v katerih se ima razviti delavnost oblastnih in srezkih skupščin, so v zakonu zelo široko potegnjene in treba jih je točneje začrtati. Člen 64. pravi, da oblastne skupščine izdajajo uredbe o vseh stvareh svoje pristojnosti v okvirju izdanih zakonov. Tako so

oblastne skupščine predvsem izvršitelji zakonov

in da iste izvršujejo tako, kakor je za dotično oblast najbolj prikladno in primerno. — Tako bodo n. pr. oblastne skupščine v okvirju splošnega zakona o povzdigi kmetijstva, z uredbo izdelali podroben načrt, kako in s kakšnimi napravami in sredstvi si to povzdigo zamišljajo. Povzdiga kmetijstva spada tudi v delokrog ministrstva za kmetijstvo in tu bo treba jasnosti, da ne nastanejo spori glede pristojnosti. V tem oziru predvideva člen 1. zakona o občni upravi posebne zakone, s katerimi naj se urede medsebojni odnošaji obče uprave in samoupravnih oblastev. S temi zakoni se določi tudi način medsebojne pomoči. Teh za-

konov ni. Zato oblastne skupščine še ne morejo pričeti z delom, razen z onim, kateri je že v sedanjih posebnih zakonih dodeljen v pristojnost oblastnih skupščin. To vprašanje bo reguliral šele zakon o centralni upravi, ki bo utrdil pristojnost ministrstev s tem pristojnost oblasti. Notranji minister mora izdati tudi prvi poslovnik za oblastne skupščine, katerega tudi še ni. Vlada pa je v večni krizi...

Tako se bo boj za delovanje prepotrebnih oblastnih skupščin moral pričeti in ugodno

razvijati najprej v Beogradu, v vladi. Zato so za usodo oblastnih skupščin v polni meri odgovorni državni poslanci, za Slovence SLS. Tu mora ta stranka najprej dokazati, v koliko ji je vsaj v tem vprašanju za dobrobit ljudstva.

Nas zanima predvsem delokrog oblastnih skupščin na polju delavskega varstva in socialne politike. Kako in katere naloge si tu zamišljamo, o tem prihodnjič. Potrebna je bila najprej splošna slika o položaju in usodi oblastnih skupščin.

Germanizacija in volitve.

Maribor, 5. januarja 1927.

«Srpske Novine», glasilo lužičkih Srbov, prinašajo na uvodnem mestu sledeči zanimiv članek:

«Nemški parlament je odobril 2 milijona mark za iztrebljenje Srbstva. Nikjer na svetu se narodne manjšine ne zatirajo na tako sirov način kakor v Nemčiji. Brez izjeme so Nemci doslej germanizirali Dance, Poljake in Srbe, ki jih je nevihta usode izročila v njihovo oblast. Vendar se zdi, da germanizacija ne uspeva. Tega, česar niso mogli storiti s pomočjo šol in z drugimi sredstvi, skušajo sedaj doseči z denarjem. Nemčija, ki ne more plačati niti vojnih dolgov, razsipa milijone mark za zatiranje narodnih manjšin. Vojne podpore po vojni prizadejim se neprestano reducirajo, toda za zatiranje nemških narodnih manjšin je sredstev in denarja na razpolago. Minulega tedna je nemški parlament odobril 40 milijonov mark za germanizacijo Poljakov in Dancev. Včeraj pa je socialni demokrat Krozig zahteval, da se določita še dva milijona zlatih mark za zatiranje Srbstva. Tudi ta predlog je parlament sprejel. Socialni demokrati pa so si s tem predlogom postavili večni spomenik sramote v svetovni zgodovini. Neprestano požurjajo, da se morajo in hočejo zavzemati za slabe in male. Odložili pa so krinko in se pokazali kot brutalni zatiralci slabotnih zasužnjenih Srbov. Socialni demokratje niso niti za las boljši od nemških nacionalistov in nemških klerikalcev. Toda četudi se ves nemški narod dvigne nad nas Srbe, ne bomo prenehali z bojem za naš srbski jezik. Čim močnejši bo pritisk, tem večji bo odpor. — Vsak zavezen Srb mora stopiti v službo samoobrambe naroda. Bog, ki vlada vseh svet, nam bo dal moči in vztrajnosti. Sedanje stanje ne bo večno, svoboda nam lahko zasiže prej kot pričakujemo!»

Ta članek smo namenoma priobčili v celoti, da ostane črno na belem, kar se godi v Nemčiji po končani svetovni vojni. Ta članek naj nam pokaže Nemca, kakršen je v resnici, ako smo že pozabili na naše Nemce, posebno na one, ki so zaslužnili naše brate na Koroškem. In tudi to naj nam ta članek pokaže, da socialni demokrati izrabljajo internacionalizem le kot krinko, da lahko Slovane delajo pasivne v nacionalni borbi, kar je zopet le v korist Nemcem. Nemški socialni demokrati so, kadar gre za nacionalne interese nemškega naroda, edini z nemško buržuazijo. Tudi tega bi jim nihče ne zameril, ako bi se ne postavili na naravnost barbarsko stališče, kadar gre za Slovane. V gornjem primeru vidimo, da hoče Nemčija lužičke Srbe nasilno germanizirati, da jih hoče kot narod uničiti. Če bi obstojala od strani lužičkih Srbov kaka nevarnost za Nemčijo, bi rekel človek, da gre za obrambo. Tako pa, kateri pameten človek vidi v peščici lužičkih Srbov nevarnost za veliko Nemčijo? In vendar morajo zginiti kot narod! V tem so edini vsi, od nemških nacionalcev in krščanskih socialcev do internacio-

nalnih socialnih demokratov. V ta namen izdajajo ogromna denarna sredstva.

Sedaj pa si postavimo sledeče vprašanje: Ali je mogoče, da tista Nemčija, ki ji je na potu peščica lužičkih Srbov v lastni državi, ne gleda preko svojih mej vse do tja, kjer živi le en sam Nemec? Da teh Nemcev ne podpira denarno in moralno? Kaj je resnice na tem, nam je pokazal koroški plebiscit. Koroška in Štajerska sta bili zmiraj v nemških računih. Nemška pohlepnost se tem krajem ni odrekla prostovoljno, v kolikor so bili prisojeni Jugoslaviji. Še vedno imajo Nemci uprt svoj pogled zlasti na Maribor, glede katerega bi naj Slovenci brez razlike strank enotno postopali.

Toda zgodilo se je drugače. Z volilno zvezo za oblastne volitve se je priznalo Nemce na Štajerskem kot jak faktor, na drugi strani pa so se jim obljubile gotove koncesije, ker bi Nemci sicer nikdar ne šli v volitve s SLS. To pomeni, da bo najjačja stranka v oblastni skupščini Nemce podpirala in jim dajala potuho. Vspricho dejstva, da uživajo Nemci že danes v mnogih krajih prednost pred Slovenci — naj opozorim na neštete članke, ki jih je prinesla «Nova Pravda» lansko leto, naj omenim spomenico, ki je bila tozadevno izročena generalnemu direktorju Iliču — vspricho vsega tega pomeni največji nacionalni greh, v kakršnikoli obliki podpirati štajerske Nemce.

Kdor pozna Nemca, ta ve, da se mu ne more ničesar zaupati. Sedaj, ko je v naši narodni državi brez moči, se hoče nekoliko potuhniti, samo da bi odnesel za svojo stvar kake koristi na račun našega človeka. Kadar pa bi se mu zopet nudila prilika, pa bi planil brez pardona po nas. Ali je že pozabljena vojna? Ali je pozabljeno trpljenje koroških Slovencev? Postopanje Nemčije napram lužičkim Srbom dokazuje, da je Nemčija ostala pangermanistična, kakor je bila poprej. V tako usodnih časih moramo stati v narodnem oziru na straži in ščititi našega človeka, ne pa s političnimi kupčijami dajati v našo škodo koncesije Nemcem in nemčurjem. Da nas ne bi kdo napačno razumel, poudarjamo ponovno, kar smo naglasili že večkrat, da namreč ne odrekamo Nemcem v Jugoslaviji pravic, kakor to delajo oni s koroškimi Slovenci, odločno pa se bomo borili proti temu, da bi imeli Nemci v jugoslovanski državi prednost pred Slovenci, oziroma pred Jugoslavlani po rojstvu. In prednost imajo Nemci dandanes marsikje. Koliko je tovarn, ki zaposlujejo nemške inženirje, v času, ko je naših inženirjev dovolj na razpolago. To se ne dogaja samo pri privatnih podjetjih, ampak daje žalosten zgled takim podjetjem država sama s tem, da ona daje prednost Nemcem pred Slovenci. Na najvplivnejših mestih v mariborski železniški kurilnici in delavnici se nahajajo Nemci, kateri odločajo tudi o premijah. Kako je že padel naš nacionalni ponos, se vidi iz dejstva, da smo zmagujoče proglašali v vseh slovenskih listih vest, da je bil po osemletnem narodnem ujedinenju

imenovan za načelnika kurilnice — Slovenec. Torej velikanski uspeh, ki ga je treba proslaviti!

Tisti delavci in uradniki, ki še danes niso izpregledali, da je napačna tista politika, ki podpira tujca napram lastnemu človeku, delajo proti lastnim interesom in ne poznajo nacijo-

nalne časti. Zadeva je jasna kakor beli dan, da je treba zlasti v mariborski oblasti **okrepiti nacionalno fronto**. Pri volitvah v oblastne skupščine dne 23. t. m. bo prilike dovolj to pokazati. Kdor čuti narodno in socialno, ta bo storil svojo dolžnost s tem, da bo volil listo nacionalne fronte. Na agitacijo!

Politični pregled.

Vlada, ki ne more imeti avtoritete. Uzunovičeva vlada še do danes ni napravila prav nič koristnega za državo. Posebno delovno ljudstvo je lahko nezadovoljno: gospodarstvo propada, državna uprava je vedno slabša in partizanstvo se še nikdar ni tako razpaslo kot ravno zadnje leto. Uzunovičeva vlada je prav za prav v latentni krizi. Uzunovičevi ministri sploh ničesar drugega ne delajo, kot da se udeležujejo političnih konvencij, kjer imajo opravka s samimi aferami in afericami. Enkrat ga polomi Štefan Radič, drugič zopet drugi, tako gre naprej že celo leto. Stvarnega dela se pa nihče ne loti. Skupščina počiva in poslanci vlečejo bogate dijete za prazen nič. Pretekli teden je zboroval radikalni klub poslancev. Seveda je ob toli važnem dogodku zopet vse delo počivalo, ker se je moral pred klubom zagovarjati sam g. Uzunovič. Za enkrat je Uzunovič še umetno skonstruiral v klubu za svojo politiko klaverno večino. Če se mu pa tudi drugič posreči, je drugo vprašanje. Naj se radikalni prvaki še tako trudijo — v radikalni stranki poka. O enotnosti stranke ni nobenega govora več. Stranka je v razsulu. Prepri v radikalnem klubu so povzročili, da sta dva ministra demisionirala. Pripovedovala sta o svoji demisiji po celem Beogradu. Le Uzunovič je venomer izjavljal, da ne ve za demisijo in da ne veruje vanjo, ker so poslanci radi ministri. Res sta se gospoda ministra v «demisiji» potolazila in še danes nista odrešena velike ministrske plače.

Nedelavnost narodne skupščine. Na kongresu Davidovičeve stranke je v referatu o delu narodne skupščine ugotovil dr. Ilija Šumenković, da so od 8. januarja 1925. do sedaj vložili poslanci 2009 vprašanj, prejeli pa le 132 odgovorov. Interpelacij je bilo 144, odgovorov pa 16. Od strani vlad je bilo predloženih 49 zakonskih osnutkov. Narodna skupščina je sprejela 39 zakonskih načrtov, med temi 32 mednarodnih konvencij, ki so se izdelale izven države. Potemtakem je izdelala narodna skupščina le 7 zakonskih načrtov, kar je vsekakor malo za skoraj dveletno delo. Dvajset zakonskih predlogov je ostalo nerešenih. Narodni poslanci so vložili okrog 60 zakonskih načrtov. Iz teh števil je jasno razvidna skrajna nedelavnost narodne skupščine in je klie ljudstva, da hoče od poslancev pozitivnega dela, povsem upravičen.

Klerikaleci in volitve v oblastne skupščine. V agitaciji klerikaleci prav radi razširjajo vesti, da so bili oni že od nekdaj zato, da se skličejo oblastne skupščine in da na ta način nekako uveljavijo vsaj del svojega avtonomističnega programa. Resnica je pa druga. Še pred dvema leti so klerikaleci pisali v svojih listih, da se zahvaljujejo za oblastne skupščine in so očitno grozili, da takoj razbijejo slovenski oblastni skupščini, kakor hitro bi razpisala vlada volitve. Kdor je bil še pred kratkim za razbitje oblastnih skupščin, gotovo nima povoda, da bi se danes hvalil s tem, da je pogrešal delovanje oblastnih skupščin.

Smola socialnih demokratov in komunistov. Tako zvani enotni delavski fronti je sodišče razveljavilo kandidatne liste v kočevskem in radovljiskem okraju. Ne samo, da nastopajo bernotovci zase in o enotnem nastopu marksistov niti govora ne more biti, sedaj imajo razveljavljeni še dve kandidatni listi v delavskih okrožjih. Silovito malo modrosti so pokazali socialni demokrati in komunisti, da niti kandidatnih list ne znajo sestavljati.

Krščanski socijaleci so podlegli na celi črti. V Ljubljani je vodstvo SLS diktiralo in krščanski so-

cijalisti so se morali kratkomalo pokoriti in pristati na veleindustrijske kandidate za oblastne skupščine. Nič boljše se ni godilo krščanskemu delavstvu na Štajerskem. V ljubotemskem okraju imajo krščanski socijaleci organiziranih večje število viničarjev in tudi precej dobro izpeljano organizacijo. Ljubotemski voditelji viničarjev so upravičeno pričakovali, da bodo na listi SLS za oblastne volitve. Lahko so spoznali, da ima SLS viničarje rada samo tedaj, kadar potrebuje njihove glasove. Interesnega zastopstva pa SLS viničarjem ne privošč. Ko so ljubotemski krščansko-socialni viničarji in mali posestniki uvideli, da nimajo zaslombe v vodstvu SLS in da so se postavile v njihovem okraju kandidatne liste proti njihovi volji, so sami sestavili kandidatno listo, kateri načeljuje Ignacij

Lipovšek. V ljubotemskem okraju imamo torej dve klerikalni listi, eno bogatih, drugo revnih ljudi. Značilno pri tem je še to, da se je centrala krščansko-socialnih organizacij v Ljubljani izrekla za listo klerikalnih bogatinov in razglasila, da naj njeni strokovni organiziranci ne volijo svojih voditeljev in zaupnikov, ampak gospodo, ki jo je določilo vodstvo SLS. Pa naj še kdaj rečejo tako zvani krščanski socijaleci, da so samostojni in nezavisni od klerikalnih buržujev! V Ljubljani in Ljubotemeru so slezili pod klop.

Klerikaleci — niso klerikaleci? Dr. Korošec je na svojem zadnjem shodu z veliko zgovornostjo prepričeval svoje somišljenike, da Slovenska ljudska stranka ni klerikalna stranka in da v njej nima nobene besede škof in duhovščina. «Slovenec» pravi, ko o tem poroča, da so pristaši živahno pritrdjevali dr. Koroščevim besedam. Navzlic vsemu pritrdjevanju pristašev SLS in izgovorom dr. Korošca pa ostane vendarle še naprej resnica, da se v «Slovenecu» tiskarni in v SLS stranki ne sme ničesar zgoditi, s čimur bi cerkveni gospodje ne soglašali, oziroma kar niso naravnost ukazali. Zakaj je pa še danes gospod škof pravi lastnik vsega klerikalnega tiska in s tem generalni komandant vsega, kar se izpregovori v imenu klerikalne SLS. Drži, da je SLS izrazito verska stranka.

Socijalni razgled.

Davek na mezde.

V zadnji številki «Nove Pravde» smo objavili članek, kjer smo opozorili na zakonite določbe, kako se mora izterjati davek na ročno delo. Vsak delavec mora plačati 3/3 odstotke od zaslužka dela, ki ga je izvršil v normalnem delovnem času. Od plačila davka je izvzet le oni zaslužek, ki se je dosegel pri čezurnem delu.

Plačevanje 3/3 odstotnega davka je veliko breme za delavstvo. Davek je krivičen. Delavstvo se je sicer potegovalo zato, da se davek na ročno delo odpravi. Vsa prizadevanja delavstva za odpravo davka na ročno delo so pa ostala brezuspešna. Pri centralni vladi odločujejo faktorji, ki ne vpoštevajo delavske bede in ki se ne sramujejo iskati virov državnih dohodkov ravno pri onih, ki so ekonomsko najšibkejši in ki najtežje plačajo. Nihče noče vpoštevati neizpodbitnega dejstva, da je delavstvo davčno že itak preobremenjeno z neposrednimi davščinami in še z raznimi datjavami za socialne institucije.

Toda delavstvu se ne odteguje od mezd samo 3/3 odstotni davek na ročno delo, ampak poleg tega še pol odstotka od seznama delavskih mezd. Zakon o taksah in pristojbinah od 25. oktobra 1923. namreč predpisuje polodstotno takso za vsako listino, s kojo se potrjuje prejem mezde ali plače v svojem imenu, ali imenu drugega, bodisi da se prejema plača na podstavi podpisanega ali nepodpisanega seznama, bodisi da se vknjižuje na tekoči račun dotičnega uslužbenca. Prvotno se je ta takсни predpis tolmačil na ta način, da se odteguje pol odstotka davka le od plače nameščencev. Generalna direkcija posrednih davkov je pa na konkretne pritožbe odločila, da se mora plačevati taksa tudi od seznama delavskih mezd. Podjetja sama nočejo plačati polodstotne takse, ampak jo odtegujejo delavstvu od izplačila mezd. V resnici znaša torej odtegljaj davščin na ročno delo 3/8 odstotkov, to je 3/3 odstotke davka na ročno delo in 0/5 odstotka takse na seznam delavskih mezd. Nezaslišano je, da mora n. pr. delavec od mesečne mezde 1000 dinarjev plačati samo na teh davščinah mesečno 38 dinarjev.

Delavstvo bo pač moralo ponovno začeti najenergičnejšo akcijo proti krivičnim dav-

ščinam. Krivica je preočita, da bi se mogla mirno prenašati.

Mednarodni urad dela svetovno informacijsko središče.

Danes, po razmeroma kratkem obstoju Mednarodnega urada dela, se že splošno priznava, da je postal znamenito središče znanstvenih informacij, posebno v socialnih vprašanjih. Te delovna stroka Mednarodnega urada dela, zbiranje in dajanje informacij, ne zasluži od strani delavskih strokovnih organizacij samo pozornosti in priznanja ter zaslužene podpore, temveč je tudi treba, da se strokovne delavske organizacije tega dela tudi v potrebni meri poslužujejo. Z uradom je možno dopisovati tudi v srbohrvaščini, samo naslov je treba napisati v francoščini: Bureau International du Travail, Geneve—Suisse.

Knjižnica Mednarodnega urada dela narašča od leta do leta in narašča tudi število publikacij, ki se pošiljajo tej knjižnici. Ta knjižnica ima že danes velik znanstveni in informativni pomen. Razvoj te knjižnice je do pred kratkim oviralo pomanjkanje prostorov v starem poslopju, medtem ko so dani v novem poslopju vsi predpogoji za nadaljni uspešni razvoj in primerno upravljanje knjižnice.

Posebni uradni oddelki se peča z zbiranjem in uvrščanjem vesti in študij, ki jih prejme ali pripravi Mednarodni urad dela. Zbirajo in urejajo se tudi vesti in poročila inozemskih dopisnikov, katere ima urad po vsem svetu. Uvedena je obširna služba za izrezavanje in čitanje perijodičnih časopisov in drugih publikacij, katerih dobiva urad preko tisoč na mesec. Sedaj se je pričelo zbirati tudi slike, ki so v zvezi z mednarodno organizacijo dela. Urad zbira tudi tipične kolektivne pogodbe iz vseh važnejših industrijskih strok in jih primerja na znanstveni podlagi.

Tudi razdeljevanje informacij stalno narašča, ker se vedno bolj veča povpraševanje po njih. Število te vrste prošenj je znašalo l. 1923. 402, l. 1924. je narastlo na 505 in l. 1925. na 687, poleg onih prošenj, ki so jih rešili naravnost pokrajinski dopisniki urada. Največje število prošenj za informacije prihaja iz Anglije, potem slede Nemčija, Francija, Švica, Zedinjene države severoameriške, Italija, Belgija, Češkoslovaška itd.

Prošnje te vrste prihajajo od posameznih vlad, kakor tudi od delodajalskih in delavskih organizacij ter drugih korporacij in posameznikov. Naj-

več se jih tiče socialnega zavarovanja, delovnega časa in delovnih pogojev, industrijske higijene, mezd, nedeljskega počitka, plačnega dopusta, kolektivnih pogodb itd. Iz vsebine teh prošenj izhaja precej točno tendenca socialnega gibanja. Delavske organizacije so zahtevale tekom l. 1925. predvsem informacije o delovnih pogojih, nedeljskem počitku, dopustih, socialnem zavarovanju in podobnem.

Opozoriti moramo tudi na perijodične publikacije Mednarodnega urada dela, ki prinašajo zelo dragocene informacije o strokovnem gibanju v tujini in o socialnih vprašanjih. Predvsem prihaja v poštev teden *«Industrial and Labour Information»*, ki izhaja v francoščini in angleščini. Seznam publikacij, katere je izdal Mednarodni urad dela, se rade volje pošlje vsakemu interesentu direktno po uradu. Število naročnikov na te publikacije stalno narašča, ker se splošno priznava njihov pomen in vrednost. Seveda narašča tudi število prošenj za

brezplačno pošiljanje, katerim Mednarodni urad dela po možnosti ugodí, ker se ravná po principu, da se s tem podpira misel socialnega napredka, ki mora vedno prednjačiti trgovskim interesom.

Informacijska služba Mednarodnega urada dela se stalno izpopolnjuje, ker urad, daš tega iz skromnosti ne navaja, vodi stremiljenje, postati središče vsega znanstvenega raziskovanja socialnih vprašanj. Ta članek ima edini namen: znova opozoriti delavsko javnost in vse strokovne organizacije na to stroko delovanja Mednarodnega urada dela. Ne samo v interesu pomena tega delovanja, temveč tudi vsled tega, da se bodo naše strokovne organizacije v primeru potrebe z zaupanjem obračale na urad in mu obenem pošiljale tudi svoje strokovne liste in publikacije. Sicer je res, da je treba včasih precej časa čakati na odgovor, ker je treba marsikdaj vso stvar preizkusiti in primerjalno ugotoviti, toda zato so informacije točne in se človek nanje v resnici lahko zanese.

Narodno-strokovna zveza.

Vsem podružnicam v opozorilo. Z ozirom na predstojee volitve v oblastne skupščine moramo tudi mi zavzeti naše stališče, ki ne more biti drugačno, kot da volimo nam najsorodnejše kandidate, ki so naprednega in socialnega mišljenja. Izvrševalni odbor je sklenil, priporočiti vsem članom Narodno-strokovne zveze, da volijo izključno le kandidate SDS in NSS, ki nastopajo skupno na eni listi v vseh volilnih okrajih. Te dni smo razposlali okrožnico, kateri je posvetili največjo skrb. V okrožnicah so tudi določeni članski sestanki, katere morajo podružnice brez odloga sklicati in se držati določenega vrstnega reda. Za vse organizirane člane NSZ velja do 23. t. m. ena sama parola, pomagati k čim lepši zmagi skupne liste SDS in NSS, na kateri so tudi zastopniki NSZ, in sicer naši tovariši dr. Joža Bohinjec, Ivan Tavčar in Franjo Rupnik. Tovariši, vsi na delo za naše kandidate!

Sestanki Narodno-strokovne zveze, sklicani po nalogu Izvrševalnega odbora, se vršijo po sledečem vrstnem redu: Ptuj 6. januarja, Jesenice 8. januarja, Maribor 8. januarja, Srednja vas 9. januarja, Pragersko 9. januarja, Zagorje 9. januarja, Medvode 10. januarja, Ruše 10. januarja, Kranj 11. januarja, Sladki vrh 11. januarja, Stražišče 12. januarja, Tržič 13. januarja, Vevče 14. januarja, Kočevje 15. januarja, Prevalje 15. januarja, Litija 16. januarja, Logatec 16. januarja, Mežica 16. januarja, Črna 16. januarja, Gračnica 17. januarja, Št. Pavel 16. januarja, Zidani most 18. januarja. Vse te naše večje podružnice naj skličejo sestanke v določenih dneh, ostale pa naj same izberejo prikladen dan in čas. Brezpogojno pa se morajo posvoboditi vršiti sestanki.

Dvojna mera. Prejeli smo od tovariša dopis, ki se glasi: Nedavno so me tovariši opozorili, da se jim od strani socialnih demokratov očita, da imamo v naših vrstah tudi delovodje, paznike in celo uradnike. Tak očitke kaj radi uporabljajo naši neprijatelji pri svoji agitaciji, pozabljajo pa pri tem, da se sami prav nič ne branijo delovodij, paznikov in, ojoj, celo uradnikov ne. Le poglejte v Tržič, kjer je delovodja najhujši agitator socialistov in naši ljudje vedo prav veliko povedati tudi o drugih takih delovodij, mojstrih itd. Pa Strokovna komisija nima celega generalštaba iz samih uradnikov in vendar nam še na um ni prišlo nikoli, da bi s tem koga plašili. Kar si služi kruh z delom svojih rok in umom, spada vendar v strokovno organizacijo, mar ne, sodrugi? — Pa tudi drugo slabost imajo socialisti in ki se tudi pri klerikalcih opaža. Že so pričeli v vsakem kraju udrihati po naših podružnicah, češ, sedaj se je pa izkazalo, kaj ste, ko boste volili demokrate itd. No ja, lepa bi bila ta, da vodimo strokovno borbo pod svojim praporom, z napredno-socialnim programom, ker se s programi internacionalizma in klerikalizma ne moremo strinjati, pri volitvah bi pa šli, pljunili na svoj strokovni program in volili klerikalce ali internacionalce. Bolje

potem, da nismo svojo samostojnost in strokovno borbo in gremo na slepo srečo v tabor obeh nasprotnikov naprednega in narodnega delavstva. Pa kar nam očitajo naši neprijatelji, to oni sami lahko izvajajo. Po njihovem mnenju so vse strokovne organizacije strogo nepolitične, vsaj biti bi morale, ob volitvah pa berite *«Pravico»* ali *«Delavca»*, pa imate dokaz, kako nepolitični so krščanski socialci in Strokovna komisija. Nikar torej ne merimo z dvojno mero in ne očitajmo drugim tega, kar sami delamo. Naše tovariše pozivljamo, naj vsakogar krepko zavrnejo in mu povedo, da ne more napredno delavstvo voliti drugače, kakor mu veva vest in pa zahteva od njega njegova organizacija.

Ustanovni občni zbor Narodno-strokovne zveze se vrši, kakor že javljeno, v nedeljo dne 6. marca t. l. dopoldne v Ljubljani. Podružnice prejmejo pravočasno vabila, vendar naj se že vnaprej pripravljajo za ta občni zbor.

SENOVO. V nedeljo 2. t. m. je imela naša podružnica svoj prvi sestanek v tem letu. Obilna udeležba je pokazala, da se člani zavedajo svoje dolžnosti, kar je tudi predsednik tov. Brilej v svojem pozdravnem nagovoru omenil. O nalogah, ki čakajo našo organizacijo v tem letu, je obširno poročal tajnik tov. Kravos iz Ljubljane. Med svojim govorom je tudi omenjal velike zmage naprednega delavstva pri volitvah v II. rudarsko skupino, kjer so naše podružnice dosegle sorazmerno največ glasov. Posebno je podčrtati dejstvo, da ne gre pozabiti kompromisov vseh socialistov, komunistov in klerikalcev, ki so se, predvidevajoč gotov poraz, združili na eno listo in si le s tem zasigurali izvolitev zapornikov. Pa tudi to jim ni pomagalo, ker so številke pokazale, da so napredni delavci v zadnjem času povsod sijajno napredovali in če pojde tako naprej, ne bodo tudi volilni sistemi iz dobe Marije Terezije mogli izbrisati poraza internacionalizma in klerikalizma. Narodno-strokovna zveza je na pohodu k zmagi, in vsi člani morajo doprinesiti svoj delež k tej zmagi. Govoru tov. tajnika je sledilo pohvalno odobravanje. Še navzoči nasprotniki niso mogli drugače, kot da priznajo resničnost izvajanj, kar so storili z molkom, akoravno je predsednik večkrat vprašal, če želi kdo besedo. Predsednik tov. Brilej je z lepimi bodrilnimi besedami zaključil v tem letu prvi in sijajno dokončani sestanek.

PTUJ. Na dan Sv. treh kraljev se bo vršil pri nas občni zbor, na katerem bo poročal predsednik NSZ tov. Juvan iz Ljubljane. O občnem zboru prinesemo poročilo v prihodnji *«Novi Pravdi»*.

VEVČE. V okviru naše podružnice se je pri nas ustanovil zdravstveni odsek, v katerem so tovariši Florijan Slavník, Ivan Smerekar in Jožef Mihelič. Ta odsek si je nadel nalogo, da bo vsestransko skrbel za zdravstvene prilike delavstva v Vevčah. Ta korak vevške podružnice je pozdraviti, ker je pokazala veliko razumevanja za eno najvažnejših delavskih vprašanj. — Pri nas vlada v zad-

njem času veliko razburjenje, ker vsa znamenja kažejo, da se misli papirna industrija opustiti. Na vseh straneh se je pričelo podirati stroje, kurilnice itd. Sicer se potem kaj znova postavi, a to tako slabo, da se škoda, ki je vsled tega nastala, ne da popisati. Delavstvo je zelo razburjeno, ker ne pozna načrtov podjetja in s strahom pričakuje dneva, ko se ga postavi na cesto. Potrebno bo, pravočasno poizvedeti, kaj se namerava s papirnico v Vevčah, da ne bo prepozno.

ZAGORJE. Obe podružnici Narodno-strokovne zveze v Zagorju priredita v nedeljo dne 9. januarja t. l. ob 3. uri popoldne v Sokolskem domu članski sestanek, na katerem bo poročal delegat iz Ljubljane. Za vse člane NSSZ in Unije je sestanek obvezen. Naj ne bo člana, ki se ne bi udeležil tega važnega sestanka.

LOGATEC. Dne 29. decembra 1926. je priredila naša podružnica v Dolenjem Logatcu predavanje o davkih. Zelo poučno in zanimivo je predaval ravnatelj g. Milan Cimerman iz Ljubljane v davčni zakonodaji. Predavanje je bilo tudi tokrat dobro obiskano, kar dokazuje, da si je znala podružnica vzgojiti lep krog ukaželnih ljudi. Podružnica bo s predavanji nadaljevala in bomo v prihodnji številki objavili naslednje predavanje.

LOGAŠKA podružnica ima svoj občni zbor v nedeljo 16. t. m. Na občni zbor opozarjamo vse člane, ker bo na njem poročal tajnik tov. Kravos o naših nalogah v novem letu. Vsi člani in članice se morajo brezpogojno udeležiti tega občnega zbora. — Predsednik.

Mladinski vestnik.

LOKE PRI ZAGORJU OB SAVI. V nedeljo dne 9. t. m. ob 3. uri popoldne se vrši v društvenem lokalu na Lokah II. redni letni občni zbor *«Bratstva»*. Dnevni red običajen. K mnogobrojni in točni udeležbi se vladno vabi vse brate in sestre. — Odbor.

Posledice so strašne

če se zanemari pravilno negovanje celega telesa. Že naši očeti in dedje so vedeli, da dnevna uporaba pravega Fellerjevega *«Elsafluida»* krepi mišice in kite, daje živcem moči in varuje pred boleznijo. Drgnjenje in umivanje z *«Elsafluidom»* nas obdrži sveže in odporne, umirja živce in ublažuje bolečine. S svojo mnogostransko uporabo se pokazuje *«Elsafluid»* odzunaj in znotraj vedno koristnim kot staro dobro domače sredstvo in kosmetikum. Močnejše in boljše deluje kot fraucosko žganje.

Zahtevajte za polzkus v lekarnah in odgovarjajočih prodajalnah izrecno *«Fellerjev»* pravi Elsafluid v polzkusnih steklenicah po 6 Din, v dvojnati steklenicah po 9 Din, ali specialnih steklenicah po 26 Din. Po pošti pride tem ceneje, čim več se naroči naenkrat; Zvojnino in poštnino vred stane:

9 polzkusnih ali	6 dvojnatih ali	2 special. stekl.	61 Din
27	18	6	133
54	36	12	260

Naročila nasloviti razločno takole:

EUGEN V. FELLER,

lekarnar v STUBICI DONJI

Elsatrg št. 241 (Hrv. tška).

Ženski svet.

Ženska in alkohol.

Človeštvu se je rodilo v zadnjih desetletjih novo zlo, katerega bo treba sistematično zatirati, ker se je že tako razpaslo, da se more o njem govoriti kot o tuberkulozi (jetiki). Mislimo na porast alkoholizma (pijančevanja) med delovnimi ženskami vsega sveta. Čeprav namreč to novo zlo ni povsod enako razvito, jo vključ temu lahko opazujemo v vseh državah.

Predvsem so Zedinjene države severoameriške, Francija, Italija in sovjetska Rusija, ki so statistično ugotovile naravnost ogromen porast alkoholizma pri ženskah v svojih državah.

Pred vojno

v Franciji

pijančevanje žensk sploh ni bilo znano in ta pojav se v statistikah ni številčno izražal, ker ga ni bilo. Tekom vojne se je pojavila v tem pogledu neka izprememba, ki se je smatrala samo za prehodni pojav, toda današnje stanje kaže, da je pijančevanje žensk v Franciji naraslo prav po vojni in da narašča vsako leto v večji meri. Krive temu so predvsem izpremenjene razmere in velika samostojnost današnjih žena tako v pogledu zaslužka kakor tudi glede pomanjkanja nadzorstva. Pri tem pa hočejo ženske v vsakem oziru posnemati moške, v pijančevanju pa jim ponekod po možnosti še prednjačiti. Tako dokazujejo statistike na klinikah, da pade na vsakeh 7 od alkohola zastrupljenih moških 17 žensk, medtem ko je bilo razmerje lansko leto 9 žensk na 5 moških, predlanskim pa 7 žensk na 4 moške. Naraščanje zastrupljanja žensk po alkoholu gre torej zelo brzo in razumljiv je strah francoskih zdravnikov in evgenetikov pred nadaljnjim ogroževanjem francoske rodbine in razmnoževanja prebivalstva.

Statistika je nadalje zanimiva tudi vsled tega, da pripada od 10, vsled pijančevanja v bolniški oskrbi nahajajočih se žensk, polovica na ženske, ki so zaposlene po pisarnah, v svobodnih poklicih itd., medtem ko odpadajo na v resnici delavske ženske samo 4. Seveda se da danes komaj pregledati stalno naraščajoča kriza brezposelnosti, nezadostne plače, stanovanjska kriza in vse one ostale okoliščine, ki nujno tirajo slabotne posameznike, oziroma posameznice v naročje utuhe, ki jo trenutno daje alkohol. Pri tem pa navajamo samo uradno ugotovljene podatke; resnica in dejanski položaj je seveda samo po sebi umevno mnogo strašnejša.

Italija

v tem pogledu ni prav nič na boljšem. Hitro razmnoževanje v tej državi in pomanjkanje dela v tej državi so prvi pogoji za razvoj alkoholizma. Posebno v Italiji pride v poštev ceneno vino, ki se tam kaj že ne rabi samo kot opojna pijača, temveč se vsled revščine v širokih slojih uporablja že naravnost kot prehranjevalna snov. (Alkohol najhitreje preide v kri, povzroči jačje delovanje srca, splošno ugoden občutek in odstrani občutek lakote.) Italijanska vlada se sicer z vsemi sredstvi bori proti temu zlu in nekatere njene odredbe v tem pogledu so naravnost drastične. Toda v Italiji je bilo pijančevanje pri ženskah tudi pred vojno razmeroma bolj razvito kot v Franciji in boj proti njemu je zelo težak.

V kolikor se tiče

sovjetske Rusije,

so tam v tem pogledu razmere naravnost obupne in alkoholizmu zapadajo že otroci. V Rusiji se danes prav za prav ne more govoriti o naraščanju alkoholizma pri ženskah, temveč govoriti moramo o porastu alkoholizma v vseh vrstah prebivalstva. Posebno zapada v grozni meri pijančevanju mladina in v Rusiji je naraščanje alkoholizma največje prav v delavskih vrstah, torej nasprotno kot v Franciji in Zedinjenih državah.

V Zedinjenih državah

pa se je z uvedbo prohibicije, t. j. prepovedi tona in prodajanja alkoholnih pijač, prav za prav šele rodilo kot nov življenski pojav žensko pijančevanje. Tukaj je statistika naravnost strašna, kljub temu, da glede žensk ne navaja ravno najbolj točnih podatkov in števil. Seveda izkazujejo mesta popolnoma drugačne podatke kot pa dežela, kar je pri ameriških razmerah razumljivo. Če je alkoholizem padel v prvem letu prohibicije (leta 1920.) na eno tretjino, je doseglo zastrupljenje po alkoholu leta 1923., torej četrto leto trajanja prohibicije, štirikratno število zastrupljenj pred uvedbo prohibicije in lansko leto pa že šestkratno. Število žrtv alkohola kljub prohibiciji — ali pa mor-

da ravno radi nje — strašno narašča, in to posebno radi silne jakosti tajno užvanih alkoholnih pijač. Ženske so v tej statistiki zastopane v obupnem številu. Leta 1921. v statistike sploh še niso odstotno zastopane. Prihodnje leto pa se že pojavijo z 0.75 odstotka, lanskega leta pa že s 3.2 odstotka, katero razmerje še vedno stalno stopa.

Amerika se skuša boriti proti alkoholizmu s športom, vzbujanjem ljubezni do zdravega in udobnega stanovanja, z eno besedo: ona stavlja v boj proti alkoholizmu ideale duševne svobode in telesnega zdravja.

Najzanimivejše je, da tvorijo največji odstotek od pijančevanja okuženih žensk razmeroma mlade ženske, v starosti od 20 do 35 let, medtem ko z leti alkoholizem postopno pada.

Jasno pa je, da je prvi vzrok naraščanja pijanstva pri ženskah njihova povojna osamosvojitev in napačno razumevana enakopravnost z moškimi.

Tedenske vesti.

NAROČNIKOM «NOVE PRAVDE»!

Ponovno so že sporočili uredništvu naročniki željo, da bi priobčevala «Nova Pravda» tudi ilustracije. Sedaj smo v položaju, da ustrežemo tej splošni želji naročnikov. Z novim letom pričnemo prilagati «Novi Pravdi»

«Tedenske slike»

na štirih straneh, tako da bo list v celoti obsegal redno vsak teden 12 strani. Kot doslej se tudi v naprej potrudimo, da bo «Nova Pravda» urejevana z največjo skrbnostjo, da bo zanimiva, poučna in zabavna.

Od svojih prijateljev in naročnikov pričakujemo, da podpro naša stremljenja za izpopolnitvijo lista s tem, da v redu plačujejo naročnino. Vsakega našega prijatelja in somišljenika je tudi dolžnost, da pridobi vsaj še enega novega naročnika. Zahtevajte tudi v vseh javnih lokalih «Novo Pravdo». Pridobivajte ji inseratov. Čim več naročnikov in inseratov, tem večji in boljši bo list.

Uredništvo.

★

* **Postrežnice in bolniško zavarovanje.** Okrožni urad za zavarovanje delavcev je ugotovil nešteto primerov, da tako zvane postrežnice v hišnem gospodinjstvu niso prijavljene v zavarovanje. To ima za posledico, da mora delodajalec po § 11. zakona o zavarovanju delavcev povrniti uradu vse stroške, ki so nastali v primeru obolenja takih oseb. Obolenja so zelo pogosta, ker so take osebe navadno že starejše. Stroški so navadno visoki in občutno zadenejo delodajalce, ki so navadno slabše situirani. Zato je v njih lastnem interesu, da tako osebe prijavljajo v zavarovanje. Od zavarovanja so izvzete le one osebe v hišnem gospodinjstvu, ki gotova dela opravljajo le od časa do časa, nestalno in le ob gotovih prilikah. Take osebe so n. pr. perice, žagarji drv, čistilke stanovanj. Te osebe so za vsako opravilo sproti plačane, z izvršenim delom je službeni odnos ukinjen. Nasproti temu pa opravljajo postrežnice v gospodinjstvu redna dela in se razlikujejo od stalnih služkinj le po dnevnem času zaposlenja in da stanujejo običajno izven delodajalčevega stanovanja. Da ne bo pritožb, katerim okrožni urad v zmislu zakonitih predpisov ne more ugoditi, je v interesu vsakega posameznika, da svoje osebe pravilno in pravočasno prijavlja v zavarovanje.

* **Revizija uradniškega zakona.** Komisija za revizijo uradniškega zakona, v kateri je med drugim tudi Slovenec, državni svetnik Štefan Sagadin, bo tekomi meseca januarja zaključila svoj posel. Ves doslej predloženi material je že pregledan ter pre-

študiran. Tekom januarja bo komisija izdelala definitivne predloge glede sprememb in dopolnil uradniškega zakona. Pričakovati je, da bo revizija odpravila številne krivice, ki so se godile doslej nekaterim zaslužnim uradnikom.

* **Zakon o občinah in mestih dogotovljen.** Kakor poročajo beograjski listi, je posebna komisija v ministristvu notranjih zadev te dni definitivno izdelala osnutek novega zakona o občinah ter zakona o mestnih občinah. Oba zakonska osnutka bosta v najkrajšem času predložena Narodni skupščini v pretres, na kar bodo po vsej državi razpisane nove občinske volitve. V političnih krogih se naglašja, da radikali delajo na to, da bi bil novi zakon čim prej sprejet ter razpisane nove volitve, da bi tako popravili pogoje, ki so jim pri zadnjih volitvah v Srbiji prinesle velike izgube, zlasti pa v Beogradu, kjer so izgubili mestno občino.

* **Zveza jugoslovanskih mest.** Dne 30. januarja se vrši v Zagrebu konferenca, na kateri se bodo predlagala in odobrila pravila za snujčo se Zvezo jugoslovanskih mest.

* **Število javnih nameščencev.** Proračunski odelek ministristva financ je ugotovil, da je bilo 1. avgusta 1925. v Jugoslaviji v I. kategoriji 11.625 javnih nameščencev, v II. kategoriji 32.112, in v III. kategoriji 14.606 nameščencev. Zvaničnikov je bilo 20.018, služiteljev 16.425, dnevučarjev 14.484, žandarjev in finančnih stražnikov 28.020, podoficirjev 5894 in oficirjev 6649. Skupaj je javnih nameščencev 149.833; med temi 40 odstotkov ukaznih nameščencev.

* **Pametna odredba.** Malokdaj ukrenejo vladni možje kaj pametnega. To pot so jo pa le uganili. V «Službenih Novinah» je bil objavljen ukaz, s katerim so stavljeni na razpoloženje vsi državni podtajniki. Seveda je pa odstavitev nepotrebnih državnih podtajnikov le začasna odredba, kajti kmalu bodo sledila nova imenovanja. Državni tajniki imajo zelo velike plače. Med vladnimi možmi so sami poslanci, ki imajo radi visoke plače.

* **Naš dolg v Angliji.** Po poročilih angleških časopisov znaša naš državni dolg v Angliji 31.400.000 funtov šterlingov. Sedaj se vrše pogajanja, kdaj in kako bo Jugoslavija odplačala Angliji dolžno vsoto.

* **Samo pri nas je to mogoče.** Prometno ministristvo je razglasilo: Vsem železničarjem, ki stanujejo tačas še v železniških vagonih, se odtegne od plače stanarino. Če reflektira železničar na več kot en vagon, mora vložiti posebno prošnjo. — Prometno ministristvo smatra torej stanovanje v hiši za enakovredno stanovanju v vagonu. Neverjetno! Zidajo naj gospodje, ne pa da izdajajo take odloke!

* **Osnutki novih šolskih zakonov.** Prosvedni minister je proučil in osvojil osnutke novih zakonov o ljudskih šolah in univerzah. Osnutki novih zakonov so že v tisku. Ko bodo vsi osnutki natisnjeni, pridejo pred Narodno skupščino.

* **Uradni list ljubljanske in mariborske oblasti** prinaša v zadnji številki lanskega letnika pravilnik o polaganju državnih izpitov po oštrohranilničnih uradnikov ter dopolnitve pravilnika o polaganju izpitov poštinskih uradnikov. — Prva številka letošnjega leta objavlja pravilnik o uvozu in prometu umetnih gnojil.

* **Železniška nesreča v Romuniji.** V Dobrudži je osební vlak skočil s tira in je bilo pri tem ubitih 18 potnikov.

* **Novoletno darilo so dobili železničarji** — ne pri nas, ampak v Avstriji. Za novo leto so prejeli avstrijski železničarji, uradniki, sprevodniki in upokoenci po 100 šilingov, to je približno 800 dinarjev. Uboga Avstrija je lahko nagradila za novo leto svoje uslužbenke, in ne moremo razumeti, zakaj bi jih tudi bogata Jugoslavija ne mogla.

* **Čez leta odkrit zločin.** V Subotici je neznanece pred petnajstimi leti ustrelil posestnika Stevana Čira. Orožništvo ni moglo priti na sled zločincu. Sedaj se je zglasil pred sodiščem 72letni Jovan Čekov, ki je izjavil, da je Čira ustrelil na prigovarjanje njegove žene, Čirova žena je obljubila Čekovu, da dobi 1000 kron, če ubije njenega moža. Obljubljenega denarja mu ni nikdar izplačala. Medtem se je Čirova znova poročila. Na Čekovo ovadbo so je sedaj zaprli.

* **Pijančevanje v Ameriki,** V božičnih praznikih se je v Newyoriku tako pilo, da je vsled alkoholnega zastrupljenja umrlo 15 oseb, nad 300 jih pa leži težko bolnih v bolnicah. V Ameriki se pijančuje menda sedaj še bolj kot poprej, ko še niso imeli prohibicijskega zakona.

* **Skozi okno.** V Mostarju sta skočila iz prvega nadstropja — oba naenkrat — zakonca Mihačič, ki sta se komaj pred nekaj meseci poročila. Možu se ni zgodilo ničesar, dočim je pa žena težko poškodovana. Kaj je nesrečnega dovedlo do samomora, ni znano.

* **Naraščanje prebivalstva v Rusiji.** Statistični uradi objavljajo nove podatke o naraščanju prebivalstva v ruskih mestih po dekadenci tekom svetovne vojne. Moskva, ki je leta 1919. štela komaj 800.000 ljudi, ima danes 2.000.000 prebivalcev. Leningrad, ki je nazadoval pod 400.000, šteje danes zopet 1.611.000 prebivalcev. Prebivalstvo Harkova, Odeše in Kijeva je naraslo od leta 1923. za 72 %. Mesta v Sibiriji so narasla za 10 do 15 %. Prebivalstvo Rusije cenijo sovjetski uradi na 160 milijonov.

Dopisi.

Iz Mežiške doline. Volitve v II. rudarsko skupino so za nas sicer slabo izpadle, zahvaljujoč se zastarelemu volilnemu redu, ki je gotovo še izza časov Marije Terezije, kjer pride v poštev le absolutna večina. Pa tudi pritisk, ki se je vršil nad našimi člani, je mnogo pripomogel k zmagi nasprotnikov. Mi se čudimo vsem onim članom, ki so se dali oplasiti in niso šli možato v boj. Menda ja ne čakajo ti na odrešenje po boljševikih ali «Südmarki», ker si drugače ne moremo predstavljati njih malodušja. Mar nas ni dovolj dolgo tepla nemška pest, da jo sedaj božamo po njihovih zastopnikih internacionalcih, ki jim naša narodnost ni sveta. Še mnogo dela nas čaka, da utrdimo močno in neomajno zavest v nas samih. — Pred dvema leti so naši internacionalci hoteli kar požreti ruske begunce, ki so se zatekli v našo dolino. Danes jih pa ni kar nič sram, pobirati darove tudi pri teh Rusih. — Sedaj se naši sodrugji resno pripravljajo na volitve v oblastno skupščino, ki jim delajo toliko preglavice. Nam pa te volitve ne delajo težko, ker vemo, kako bomo volili. Pozivamo samo vse naše člane, naj gredo neustrašeno v boj in naj se ne plašijo propadajočih rdečkarjev. Vsi člani naj tudi redno plačujejo članarja, obiskujejo sestanke in pridobivajo novih članov. Želeč vsem našim prijateljem in nasprotnikom prav obilo sreče v novem letu, ostajam Vaš J. L.

MARIBOR. Volilni sestanki NSS v Mariboru so se pričeli z dobro uspelim članskim sestankom, ki

se je vršil v nedeljo, dne 2. t. m. v gostilni Kosič. Zborovanje je otvoril tov. Tumpej in obrazložil naše stališče v sedanjih oblastnih volitvah. Nato je govoril nosilec liste za mesto Maribor, tovariš Mohorko, katerega govoru je sledilo burno odobravanje. Tov. Mohorko je pojasnil pomen oblastnih skupščin za socialne interese našega malega človeka in obljubil, da se bo, kakor doslej, i v bodoče boril za njegovo socialno in kulturno povzdigo. Za tov. Mohorkom so govorili tovariši Veronik, Krese, Planko in drugi, na kar so bili izvoljeni tovariši za poedine okrajne agitacijske odbore. Sestanek je bil zaključen v navdušenju. Tovariši so se razšli v trdni volji, storiti vse, da prodre naš tovariš Mohorko kot nosilec nacionalne liste.

CELJE. Kakor smo že zadnjič poročali, bi se imela vršiti v zadevi delovnega časa v tovarni Westen obravnava v navzočnosti zaupnikov delavstva, zastopnika delavske zbornice in delodajalca ter inšpektorja dela iz Maribora. Že v zadnji številki smo omenili, kako se je ta obravnava vršila. V posmeh temu pa smo par dni za tem zagledali na črni tabli tovarne Westen nabit razglas, s katerim se pozivajo oni delavci, ki z brezplačnim podaljšanjem delovnega časa niso zadovoljni, da se ali pismeno ali ustno zgledajo v pisarni ter navedejo svoje zahteve. Vodstvo tovarne se hoče z razglasom le formalno kriti pred kritiko javnosti, češ, da ne upošteva želj delavstva. Formalno, pravimo, ker je gotovo, da se nihče izmed delavstva ne bo zgledal v pisarni, ker bi samo ob sebi umljivo, že prihodnjo soboto sledila odpoved iz tega ali onega vzroka. Vodstvo pa bi se lahko sklicevalo, da je stroilo svojo dolžnost nasproti delavstvu, da pa se delavstvo ni poslužilo svoje pravice. Opozarjamo še enkrat, da je bilo vodstvo tovarne natančno opozorjeno na zahteve delavstva od strani strokovne organizacije kovinarjev, ter pozvano tudi od strani delavske zbornice, da se izjavi o predmetu. Vodstvo tovarne se sedaj izogiba rešiti zadevo tako, kakor bi jo moralo storiti. Preprečiti moramo igravanje delavstva in obstoječih zakonitih predpisov o zaščiti delavcev. Opozarjamo pristojne oblasti, in jih v imenu javnosti pozivamo, da vzamejo celo zadevo takoj v roke, jo natančno proučijo in dajo delavstvu njegove pravice.

JESENICE. Delavstvo vseh treh tovarn Kranjske industrijske družbe na Jesenicah je imelo v nedeljo 2. t. m. skupen javen shod, katerega sklicatelj je bil delavec Mulej Ivan. Na shodu se je razpravljalo o odloku ministrstva za socialno politiko, da se imajo omenjene tovarne odločiti iz zavarovanja pri Glavni bratovski skladnici v Ljubljani ter da se priključijo SUZOR. S tem odlokom bi bilo delavstvo oropano vsega starostnega zavarovanja. Delavstvo, ki je bilo zbrano na shodu polnoštevilno, je z vso odločnostjo protestiralo proti takim atentatom na delavske pravice. Sprejela se je resolucija, katero priobčujemo. Na shodu se je tudi soglasno sklenilo, da se pokrene vprašanje višinskega zdravilišča za tukajšnje delavstvo. Napravili so se tozadevni sklepi in je upati, da bo cela

akcija imela uspeh. — **Resolucija.** Delavstvo tovarn Kranjske industrijske družbe na Jesenicah, zbrano dne 2. januarja 1927. na javnem shodu, je razpravljajoč o odloku gosp. ministra za socialno politiko, glasom katerega se imajo izločiti tovarne iz zavarovanja pri Glavni bratovski skladnici v Ljubljani in priključiti zavarovanju Osrednjega urada za zavarovanje delavcev, ugotovilo: Delavstvo tovarn Kranjske industrijske družbe bi izgubilo z izvršitvijo tega odloka svoje starostno zavarovanje, ki obstoja v tovarni, odkar te tovarne obstojajo. V starostnem oddelku Bratovske skladnice je bilo zavarovanih l. 1924. 1835 polnopravnih članov, 1025 žen in 1517 otrok. Vsi ti bi prišli, ako bi se izvršila reorganizacija bolniškega zavarovanja z enostavnim zavarovanjem pri SUZOR ob svoje pridobljene članske pravice in tudi že upokojeni rentniki bi bili izpostavljeni negotovosti, odkod naj dobivajo svojo pokojnino. Z ozirom na to zahtevamo, da se tozadevni nalog, izdan od ministrstva za socialno politiko, odnosno ministrstva za šume in rude Rudarskemu glavarstvu v Ljubljani razveljavi in da se pusti sedanje stanje tako dolgo, dokler ne bo zasiguran za delavstvo prizadetih tovarn tako nadaljnji obstoj starostnega zavarovanja, kakor pridobljene pravice članov in rentnikov dosedanje provizijske blagajne. Ta zahteva je tudi zato utemeljena, ker so združeni s tovarnami Kranjske industrijske družbe tudi plavžarne in rudniki, ki spadajo po čl. 36 pravilnika k zavarovanju pri Bratovskih skladnicah, isto tako rudniki, ki sicer trenutno niso v obratu, a so kot taki še vedno priglasi.

Poceni užitek za Vas je: umivajte se z «Elsami»! Poznavalci pravijo, Fellerjeva Elsa-mila so od vsega dobrega najboljše! Ta mila zdravja in lepote niso samo prijetno dišeča in močno se peneča toaletna mila, temveč imajo v sebi tudi še medicinsko preizkušene in dobro delujoče sestavine, ter so torej koristna proti pegam, misjem in različnim nečistostim kože. One store kožo mehko, nežno in kljubujočo učinkom vode in mrzlega zraka. Dobi se pet vrst Elsa-mil: Elsa lilijino mlečno milo, Elsa rumenjarkovo milo, Elsa boraksovo milo, Elsa-milo za britje, Elsa katransko ali šampon milo. Za pozkušnjo pet kosov Elsa-mila že obenem z zavojnino in poštino za 52 Din proti vnaprej poslanemu denarju. Po povzetju 10 Din več (za poštino). Naročila upraviteli lekarnarju Eugenu V. Fellerju, Stubičica Donja, Elsa trg 241. Hrvatska.

Oče in mati

sin in hčerka — prav vsakdo se veseli izbornih elegantnih ter cenениh „DOKO“ čevljev, ki se prodajajo samo v Doko trgovini v Prešernovi ulici št. 9, dvorišče.

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani

prodaja po najugodnejših cenah in **samo na debelo**

PREMOG,

domači in inozemski, za domačo kurjavo in industrijske svrhe

KOKS,

livarniški, plavžarski in plinski

KOVAŠKI

PREMOG

vseh vrst

BRIKETE.

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani

Miklošičeva cesta stev. 15/I.

Pogovor o tem in onem.

Najhitrejši vlak na svetu.

V Ameriki je vladalo do sedaj naziranje, da hitrost brzovlaka med Njujorkom in Chikagom ni presegljiva, toda v teh dneh se je pokazalo, in to seveda zopet v Ameriki, da je lokomotiva zmožna razviti še večjo hitrost.

Pred nedavnim časom se je na kolodvoru v Bostonu pripetila nesreča, pri kateri je bila ena oseba težko ranjena. Rodbina težko ranjene osebe, ki prebiva v Chikagu, je želela priti kar najhitreje v Boston, da vidi še enkrat pred smrtjo svojega dragega, in železniška družba je dala na razpolago poseben vlak, ki je vozil na nekaterih mestih z do tedaj nedoseženo brzino 145 kilometrov na uro. Napravil je pot iz Chikaga do Bostona za celo uro in 57 minut hitreje kot običajni brzovlak.

Brzina vlakov na ameriških železnicah stalno raste. V prvih petih mesecih leta 1926. so prebrzele ameriške lokomotive 734 milijonov milj, medtem ko so v isti dobi leta 1925. prevozile samo 704 milje. Število železniških nameštencev je narastlo za 22.343 oseb. Pri tem pa je število železniških nesreč znatno padlo, kar pri povečani brzini vožnje prinaša tudi o izboljšanju varnostne organizacije.

Prvih pet mesecev lanskega leta je bilo pri železniških nesrečah smrtno ranjenih 41 oseb, predlansko leto v istem času 52 oseb. Število v službi usmrčenih železniških uslužbencev v tej dobi je padlo od 628 na 619. Samo število nesreč na križiščih cest z železniškimi progami je narastlo, in sicer za 11 in pol odstotka. Sedaj so se na vseh križiščih namestile velike table, ki opozarjajo voznike in pešce, da naj bodo kar najoprežnejši.

Astrologom in prerokovalcem.

Ameriški časopis «Science and Invention» (Veda in iznajdba) ne verjame, kakor pove v ostalem že njegovo ime, na umetnost prerokov iz zvezd, astrologov imenovanih, ki hočejo iz toka zvezd in njihovega medsebojnega položaja predvidevati bodočnost in prerokovati ljudem bodočo usodo. Vsled tega nudi vsem astrologom in prerokom sveta priliko, da dokažejo, kaj da prav za prav znajo.

Omenjeni časopis je namreč razpisal dve nagradi, in sicer eno v znesku 5000, drugo v znesku 1000 dolarjev, torej prav čedne vsote, če računamo, da je dolar še vedno vreden okoli 50 dinarjev.

Prvo nagrado dobi astrolog, ki bo prerokoval tri dogodke, o katerih ne more prav iz ničesar sklepati, da se bodo dogodili. Vsakega teh dogodkov mora točno opisati v vseh podrobnostih. Tisoč dolarjev pa dobi astrolog, ki sestavi izčrpno in točno tri horoskope o treh ljudeh, katerih rojstne podatke da uredništvo gornjega časopisa astrologom na razpolago. Horoskopi (prerokbe iz zvezd) ne smejo biti niti v najmanjšem nasprotju z dejstvi.

Treba počakati, ali se bodo dali astrologi izvabiti od te ponudbe, da pred znanstvenim svetom pokažejo in dokažejo solidnost svoje umetnosti. Mi o tem skoro dvomimo!

Nova bogata ležišča zlata.

Človeško hrepenenje po zlatu, ki je v stanu čez noč naseliti kraje, kamor do tedaj še ni stopila človeška noga, je našlo nov cilj. V Novi Guineji so odkrili nova bogata, do sedaj še nedotaknjena zlata ležišča z izredno plodonosnimi žilami.

Ta vest je vzbudila veliko pozornost in razburjenje. Ni prvič v človeški zgodovini, da so se ljudje po objavi zlatonosnih žil vrgli na nova najdišča, tako da so se prej puste pokrajine naenkrat izpremenile v gosto naseljena bivališča ljudi, ki iščejo svojo srečo v hitri in brezuporni obogatitvi. Tak eldorado je sedaj Nova Gvineja. Iz vseh krajev se tjakaj zlivajo ljudje, posebno pa iz Avstralije, vsi gnani

od upanja, da se bodo v kratkem vrnili domov kot bogataši.

Toda pot, ki vodi k tej obljubljeni zemlji, ni lahka. Ozemlje, kjer se nahaja zlato, je pripadalo pred vojno Nemčiji in je pokrito z gostim pragozdom. Od pristanišča do omenjenega kraja je treba prehoditi peš dolgo in težavno pot, kakih 550 angleških milj skozi pragozdove, katerih še ne križa nobena pot. Poleg tega morajo iskalc zlata preplezati vulkansko pogorje, ki dosega višino 4000 metrov. Toda krajina je zlata bogata in ljudje v svojem hrepenenju po rumeni kovini premagajo vse težave in ovire.

Način, po katerem pridobivajo zlato, je še skrajno enostaven in preprost. Omejuje se sedaj samo še na preresetavanje zlatonosnega peska ondote reke. Kljub temu pa si je že mnogo ljudi napolnilo žepe z zlatom in odšlo domov, da si ustanove novo življenje. Kakor se čuje, se že tudi ustanavljajo akcijske družbe v svrhu boljšega in hitrejšega izkoriščanja zlatih poljan. Ne bo trajalo dolgo in zlato se bo pridobivalo na najmodernejši način. Tudi potovanje k zlati pokrajini bo olahkočeno, ker nameravajo imenovane delniške družbe zgraditi železnico od pristanišča do zlatih ležišč.

Pasji vegetarijanci.

Vegetarijancem imenujemo človeka, ki se hrani samo z rastlinskimi snovmi in neče o mesu niti slišati. Bogat Indijec Arjun Lalshet je kupil sedaj celo indijsko občino, katero hoče spremeniti v pasje mesto, v katero pa bodo prišli samo izključno psi vegetarijanci. Arjun Lalshet je član sekte jainistov, kateri pripada mnogo indijskih trgovcev. Ta sekta strogo prepoveduje kakršnokoli usmrtilitev živih bitij in Arjun Lalshet hoče razširiti to prepoved tudi na pse. On skuša uničiti v pse vse divje instinkte s tem, da si je zanje izmislil posebno odgojo, pri kateri dobivajo psi samo vegetarijansko hrano, mesa pa niti ne vidijo. Cele tri mesece dobivajo samo kašo, pripravljeno z maslom in sladkorjem(!), od tretjega meseca dalje pa pšenični kruh z oljem in mastjo. Poleg te hrane, ki ne obsega niti trohice mesa, se je pa psom tudi drugače onemogočilo, da bi prišli do kakega mesenega kosčka. Hermetično (zrakotesno) so se namreč v celi občini zamašile vse mišje luknje, da bi mesa lačna pasja sodrga morda le kje ne zadavila kake miši in prišla tako do prepovedanega sadu. Na tak način upa Arjun Lalshet odgojiti civilizirano raso psov, v katerih bo zamorjeno vse veselje do lova in moritve. Pač čudne muhe imajo nekateri ljudje!

Zdravniki obtoženi umora.

V najkrajšem času se bo pričel pred sodiščem v Manchesteru na Angleškem proces, ki bo imel veliki pomen za razvoj angleškega prava. Kot povsod drugod, tako je tudi na Angleškem vsled demoralizacije, ki jo je povzročila svetovna vojna, padla cena človeškega življenja ter narastlo število zločinov s smrtnim izidom. Angleška sodišča vsled tega sodijo na umor tudi dejanje, ki bi šlo po naših pravnih nazorih le za zanemarjanje dolžne pazljivosti, silobran itd.

V Manchesteru je neki zdravnik skupno s svojim tovarišem, z nekim bančnim ravnateljem, njegovo soprogo in vsakinja priredil zabavni večer, na katerem so igrali karte. Pri tej priliki je ravnateljica svakinja, lahkoživo in življenja željno dekle, omenila, da bi bila obema zdravnikoma zelo hvaležna, če bi jo operirala. Ni treba posebej poudarjati, da je šlo za operacijo intimnega značaja, ki je dovoljena po zakonu samo izjemoma.

Po končani igri sta zdravnika dekle operirala in to vsled njene srčne napake brez vsake narkoze. Tekom operacije pa je pacientka umrla vsled srčnih krčev.

Zdravnika sta bila obtožena radi zločina umora. Pri operaciji nista podvzela ničesar, kar bi se mo-

glo smatrati za ravnanje po dolžni previdnosti. Policijski zdravniki so po obdukciji trupla izjavili, da je bila srčna napaka tako močna, da bi mogel najmanjši povod povzročiti smrt. Po pravem naziranju v drugih državah bi se moralo predvsem rešiti vprašanje, ali operacija s strani zdravnikov ni bila opravičena. Ker porod stavi na srce take zahteve, da bi ga pacientinja najbrže ne bila prenesla in potem bi bilo splavljenje v prvih mesecih nosečnosti v interesu matere nujno in upravičeno.

Oba zdravnika, sicer zelo ugledna in iskana, sta morala v zapor, prav tako tudi ravnatelj in njegova žena, ki sta vedela za «zločin». Obtoženca bodo zastopali najboljši angleški pravniki, ki bodo imeli pred sodiščem priliko kar najpodrobneje obravnavati interpretacijo pojma umora in v tem je poseben pomen tega procesa.

Po našem zakoniku bi v tem primeru o umoru ne bilo niti govora.

Nova zvezda premičnica odkrita.

Znanstvena akademija v Parizu javlja, da so astronomi nedaleč solncu odkrili novo zvezdo premičnico.

To je strokovna brzojavka senzacionalne vsebine, ker znameniti zvezdogledi so smatrali obstoj zvezde premičnice v bližini solca tako rekoč za nemogoč. Široki pas svetovnega prostora med solncem in progo premičnic Merkurja, Zemlje, Venere in Marsa se je smatral za popolnoma raziskan.

Odkritje nove premične zvezde ni v astronomiji samo po sebi nobena posebnost. Iz pariškega brzojava ne izhaja, ali se nahaja pravkar odkrita zemlja med Marsom in Solncem ali med Merkurjem in Venero, toda da se predpostavljati, da je Solnce bližje nego Merkur. In obstoj telesa, ki obkroža solnce še tesneje, nego Merkur, je slutil že francoski zdravnik Leskarbaut. On je krstil to domnevno svetovno telo «Vulkanus».

Astronomi poznejših časov so obstoj takega svetovnega telesa zanikali in zanimivo je, da je ostala nova zvezda-premičnica neobjavljena. Znanstveni pomen novega odkritja tiči v tem, da nova zvezda ne spada k skupini malih premičnic med Marsom in Jupitrom, temveč da teče njena proga v bližini našega solnčnega sistema. Če se izkaže ta novo odkrita zvezda kot velika, potem se bo treba v bodočnosti učiti, da nima naša zemlja sedem, temveč osem svetovnih teles, ki obkrožajo solnce.

Nasveti starega kitajskega zdravnika.

Če hočeš dolgo živeti, potem zajtrkuj pri solnčnem vzhodu, dihaj skozi nos in sprejemaj z usti zemeljske sokove. Dobro kosi. Preprosto, toda redilno. Nobenih kompliciranih jedi, ki ugajajo sicer jeziku, toda ne koristijo celotnemu organizmu. Ne soli preveč in počasi zveči. Pri odhodu od jedi ne imej občutka popolne nasičenosti. Posebno ljudje, ki ne morejo vedno takoj utešiti svoje lakote in žeje, naj se varujejo prenasatičenosti. Dobro je geslo: počasi jesti in malo poležati.

Dobro je, jesti pogosteje, toda v majhnih količinah in važno je, vleči se dve uri po večerji. Pri jedi naj se nikar ne čita! Varovati se je treba sicer prepiha, toda uriti je treba ude in prsni koš. Ko se enkrat vlečeš, se nikar ne muči z dnevnimi vprašanji in leži vedno na desni strani. Spi z zaprtimi ustmi.

Obvladaj svoje strasti, da ti ne ogroze srca, ki je korenina in vir življenja. Ohrani v srcu mir in misli predvsem na svoje rodbinsko in domače življenje in na to, kaj da imaš in po čem da zamaš že dolgo hrepeniš. Če te zadene kaka izguba, vedno misli na to, kar ti je še ostalo. Sploh se trudi vedno ohraniti duševno ravnotežje in mirno kri.

Nasveti in izvajanja kitajskega zdravnika se v celoti prav malo razlikujejo od tega, kar svetujejo naši zdravniki v svrhu mirnega in dolgega življenja.

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

Mož s krinko se obrne zopet k Billu.

«No, sedaj pa k stvari, ki me najbolj zanima. Ali si že govoril z našimi ljudmi, ki imajo nalogo, da poizvedujejo za obema Španjolkama?»

Bill prikim.

«To se je izvršilo, žal, doslej brez uspeha. Predvsem imamo naravno pod nadzorstvom hišo na zapadnem okrožju, kajti je zelo verjetno, da je nevarna Tereza znova razposlala svoje špijone. Doslej še ni bilo nikogar opaziti, ki bi se zdel sumljiv. In vendar je vsa hiša tako rekoč obdana od naših ljudi.»

Mož s krinko štrli mračno v tla.

«Hoče me uspavati v misli, da se je nimam več bati,» šepetaje sam s seboj. «Oh, to vražjo žensko vse predobro poznam, čim bo to dosegla, se mi bo zopet približala. Da bi že vsaj potekel rok, ki mi ga je dala, potem bi se mogel spustiti v boj z lepo pustolovko, in uverjen sem, da bo podlegla. Toda še dolgi meseci morajo do tedaj poteči, in dotlej se moram v svoji maščevalnosti brzditi. Te demonske ženske ne smem podcenjevati.»

Mož s krinko se sedaj poglubi v svoje misli, Bill in Jim si ga ne upata motiti. Zaman razmišlja tajinstveni mož, na kak način bi se mogel za vedno iznebiti nevarne nasprotnice. Eno sredstvo ima pač na razpolago, toda to se mu gabi, ker je navajen spuščati se s svojimi nasprotniki v odkrit boj. — Treba bi mu bilo le Edvardu pisati, saj je njena strastna ljubezen veljala samo njemu, katerega je smatrala za Jaka.

Če bi Edvard navidezno ustregel željam nevarne pustolovke, je bilo zanj najbrž malenkost, da mu prideta obe pustolovki naenkrat v roke.

Toda pred takim sredstvom ima stud. Sam hoče stopiti pred pustolovko ter jo uničiti. Da, če bi le vedel, kje tiči, toda je bila zanj ravno nesreča. Tereza je dozdevno brez sledu izginila.

In vendar mora proti njej nekaj podvzeti. Tako ne more iti dalje. Sicer pa ni izključena možnost, da se zadržuje Tereza popolnoma v bližini in čaka le na ugoden trenutek, da more znova razposlati svoje pretkane špijone.

Piff je vse priznal, kar je vedel. Ko je odšla Tereza iz Londona, je odpotovala v Liverpool. Vendar pa se tamkaj ni dolgo zadrževala, marveč se je kmalu odpeljala na Škotsko. Iz kaknega razloga in s kakšnim namenom? Kaj išče v bližini posestva njegove umrle zaročenke?

Le en odgovor si more dati mož s krinko na to vprašanje, in ta je :

Tereza misli, da bo on čez nekaj časa prišel na Škotsko. Hrepenenje po kraju, kjer je preživel najlepše trenutke svoje sreče, ga more privedi tjakaj. In to je videti dokaj verjetno.

Mož s krinko se zbudi iz svojega razmišljanja. Nehote se ozre na uro ter izpregovori z običajno mirnostjo:

«Precej pozno je že. Bill, ti ostaneš čez noč pri meni; Jim, ti pa odidi zopet na svoje mesto. Jutri zvečer bom pa sam z vama obema pregledal torišče vajinega delovanja.»

Mož s krinko se dvigne ter odide v poleg ležeči kabinet, kjer je bila zanj pripravljena priprosta postelja.

Bill se še nekaj časa razgovarja z Jimom ter mu da še razna navodila, predvsem, da naj bodo naslednjega večera vsi tovariši pripravljeni, da so takoj na razpolago tajinstvenemu gospodarju. — Potem se pa tudi ta dva ločita ter si krepko stisneta roki. Bill se vleže na divan, Jim pa odide venkaj v temno, deževno noč, kjer že čakajo nanj ostali drugi.

Zrtev lahkomišelnosti.

«Dobro jutro, ali prav za prav dober dan, zaspanec!» pozdravi Herbert Jakson svojega prijatelja, h kateremu je naslednje dopoldne precej pozno prišel v razkošno opremljeno spalnico.

Alfred je ležal še vedno pod mehko odejo ter zevajoč raztegoval svoje ude, dočim se je Herbert vsedel na stol.

«Alfred, ura je enajst, ti pa še vedno ležiš v postelji! Ali ne misliš vstati?»

«Da, da, kasneje, služabnik naj mi pomaga pri oblačenju,» odvrne mladi lahkoživec zaspano.

«No, zdi se mi, da si se prav izborno zabaval!»

«Seveda, Herbert! Ti, to ti je bila blazna noč, vendar pa lepa, oh, naravnost božanstvena!»

Herbert radovedno gleda svojega prijatelja, čigar motne oči sedaj živahneje žare.

«Torej vendar! Morda si celo dosegel svoj namen?»

Alfred se zadovoljno reži.

«Kajpak, seveda! Lahko mi ravno ni uspelo, to sem ti rekel že včeraj zvečer, ampak enkrat sem zopet dosegel, kar sem si vtepel v glavo. In sedaj imam ljubico, s katero se bom pač nekaj mesecev kratkočasil ter užival, kar nudi življenje.»

«Oh, res izborno! Povej mi vendar nekaj več!»

«No, naj bo!» odvrne pustolovec ter se vsede v postelji. «Sicer ni moja navada, da bi se hvalisal s svojimi ljubezenskimi doživljaji, toda tebi, svojemu najboljšemu prijatelju, bom izjemoma vse povedal. Pri tem imaš takoj praktično navodilo, kako moreš tudi ti priti do zaželenega cilja pri krasni Emi Wilms. Delavka je delavka, in krepost ostane krepost, z eno besedo, zadevo je treba le prav zgrabit, potem ni posebne težave takšne neizkušeni deklici zmešati glavo, hehehe!»

«Prav radoveden sem — — —»

«No, le poslušaj! Včeraj zvečer sem ravno še o pravem času prišel po svojo ljubico. Zatrjujem te, Herbert, da je deklica naravnost očarljivo zapeljiva. Dal sem ji napraviti krasno belo obleko, ki ji je izborna pristojala, bila je v njej tako zapeljiva in mična, da bi kar vgriznil v njo.»

Herbert se namuzne.

«Liza me je kaj pogosto zagotavljala, da je izvanredno pretkana,» nadaljuje Alfred skoro zaničljivo, «toda včeraj jo je njena toli hvalisana prebrisanost prav sramotno pustila nasesti. Nekoliko sem se namreč bal, da bo morda v palači Eden že iz radovednosti hotela videti, kaj se godi za kulisami. Toda to ji ni niti na um prišlo, deklica je bila neobičajno ravnodušna napram vsemu, kar se je godilo okrog nje. Da, Herbert, naravnost s silo sem moral udušiti smeh, ko sem ji par, po zunanosti sodeč, prav solidnih svojih starih znank predstavil — za svoje sestrice. In debelo pevko, saj jo poznaš, sem ji predstavil kot svojo sestro. Ali ni to res imenitno?»

«Hahaha!» se smehlja Herbert, Alfred se mu seveda pridruži.

«Povej no, Alfred, ali so tvoje nekdanje znanke in dobre prijateljice nasedle tej šali? Ali niso postale ljubosumne?»

«Bog varuj, saj me dobro poznajo in ne marajo z menoj pretrgati vseh vezi. Lizi se je zdelo, da se nahaja v devetih nebesih radi novega odličnega sorodstva, — hahaha, — sorodstva!»

Oba pustolovca bruheta znova v smeh.

«No, to je trajalo precej časa, z Lizo sem se tudi nekajkrat zavrtel ob zvokih prijetne godbe, ki je s svojo lepoto vzbudila precejšnjo pozornost. Par mojih znancev se ji je hotelo približati, toda sem jih takoj s pomenljivim pogledom odvrnil od tega. Ker vedó, da v takih zadevah ne poznam šale, so se takoj umaknili.»

«Ali pa mala ni nič silila domov?»

«I, kaj še, že njeni materi sem pri odhodu rekel, da se bova danes najbrže nekoliko zakasnila, in zaupljiva stara se je s tem popolnoma strinjala.»

«Bila je pač uverjena, da je njena hčerka v dobrem varstvu, kaj ne, Alfred?»

«Da, da, hahaha, če bi vedela, — no pa poslušaj, kaj ti še povem. Po polnoči sem ji potožil, da sem neverjetno lačen, in tudi ona se je izrazila, da bi rada kaj prigriznila. Sedaj mi je bilo treba le pomigniti tistemu majhnemu, urnemu natakarku, saj veš, tistemu, ki ima obraz kot kak buldog, in takoj

naju je povedel v sobo, kjer je že čakala na naju bogato obložena miza, seveda tudi šampanjec ni manjkal.»

«Aha, slanina je vaba, s katero se love miši.»

«Seveda. In četudi so se Lizi ostrige, ki so bile tudi že servirane na mizi, pošteno studile, ji je pa zato šampanjec, ki ga dotlej še nikdar ni okusila, tembolj teknil. Preveč celo, dragi Herbert, kajti kaj kmalu se ga je pošteno nalezla.»

«No, in ugodne prilike seveda nisi pustil v nemar?»

«Ne, ne, saj me poznaš in — kaj naj ti pa še naprej pripovedujem, saj si sam že dovolj sličnih dogodkov doživel. Uspelo mi je, da sem malo, ki se je pričetkom nekoliko branila, vendarle pomiril, sedaj je Liza moja, — z eno besedo, postala je moja ljubica.»

«Moje odkritosrčne čestitke!»

Alfred nekam zamišljeno štrli predse.

«Nekoliko čudno se je sicer potem vedla. Najprvo se je pojavil običajen občutek kesanja z obilnimi solzami, potem se je zopet umirila ter samo silila domov. No, njeni želji sem ugodil, četudi bi bil prav rad ostal še dalje z njo skupaj, kajti tako lepe deklice se ne najde vsak dan. Tudi je odklonila mojo ponudbo, da se peljeva domov v kočiji, meneč, da bi ji hladen nočni zrak prav dobro del. In tako sva pač v mojo veliko nejevoljo dolgo pot v Chelzejo napravila peš. Medpotoma ni skoro nič govorila, marveč le poslušala, seveda sem ji obljuboval vse mogoče.»

«Tudi to, da jo poročiš,» vpraša Herbert pogljlivo.

«Se bom pač dobro premislil. Res, saj to je ravno, kar sem ti še hotel povedati. Ko sem namreč njeno odpornost zlomil, se mi je jokaje vrgla na prsa ter me ponovno vprašala, če jo sedaj nameravam tudi kmalu poročiti. Seveda sem uporabil vse mogoče diplomatske besede dvournega pomena ter ji pripovedoval o svojih starih in svojih mladostnih letih, hahaha! No, predložil sem ji pač, da zaenkrat na kaj takega niti misliti ni. Sploh pa niti ne ve za moje pravo ime.»

Herbert se zlekne na stolu.

«Kaj pa, Alfred, če si deklica sedaj kaj žalega stori?»

«Ta?» — Alfred se ravnodušno smeji. — «Ne misli na kaj takega, Herbert, danes zvečer me bo objemala in vse storila, kar bom le hotel. Na deklice se dobro razumem, v tem pogledu imam vendar že dovolj izkušenj. No, in če bi v resnici napravila kako neumnost, potem pač na tem ne morem ničesar izpremeniti. Jaz sem imel svojo zabavo in užitek, vse drugo me prav nič ne briga.»

Herbert bruhne v smeh. Brezsrčen odgovor njegovega prijatelja mu dozdevno še ugaja.

«Gotovo,» meni zadovoljno, «tega ne more nihče izpremeniti. Jaz sem tudi nekoč z vabljivimi besedami preslepil malo šiviljo, in neumna stvarica je potem izvršila samomor. Začetkom mi je je bilo prav žal, toda k življenju je vendar nisem mogel obuditi. In tedaj sem vse mogoče ukrenil, da pozabim žalost, ki me je navdala radi njene izgube, v objemu druge deklice, hehehe!»

«Čisto moj slučaj, tudi jaz sem enakih nazorov, življenje se mora pač uživati. Denarja imamo v obilici, od njega hočemo tudi kaj imeti. Ljubezen naj živi, mlade deklice, ki jih moremo preslepiti, naj žive!»

Strašen je odmev teh besed iz ust brezsrčnega zapeljivca, ki je revno deklico s svojimi sladkimi in mamljivimi besedami upropastil, izročil sramoti. — Seveda zadene pri tem tudi precejšen del krivde Lizo samo. Ona in njena mati, obe sta ravnali dovolj lahkomišelnost ter vse verjeli, kar jima je natvezil Alfred. Da bi se informirali podrobneje o njegovih razmerah, jima niti na misel ni prišlo.

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan v Ljubljani.

Urednik Ivan Tavčar v Ljubljani.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani

(odgovoren Miroslav Ambrožič).